

ויסוד דברי זה מתמצה גם מהא' דמיל לרז לטס'ימי שהבינו
 צרכיכ' והזיקו אי לא ספקרינכו הוון שרי מוהי
 צרו על חקי כלום, והרי הא' הוון שפון לטעון הילפותא לא מוזין
 למילפנכו משור למוד כיון שפון צפן רוח חיים ואין דרכן לילך
 ולהזיק, וכדמון צממני ולא זויזי שיש צפן רוח חיים כברי
 האש שאון צו רוח חיים ולא זויזי, והאי טס'ימי דלא ספקרינכו
 כיצור שאון דרפני לילך ולהזיק, והאי טס'ימי דלא ספקרינכו
 פרי אכללו צהרן כפרי כלא ולא דשיקר הילפותא לחייב
 צאטס'ימי גם לרז היא משור וצור ציבור, וכמשי"כ פן הראשונים
 להזיא, אלא דמיל לרז דלמדי דילפניו מצור לחייב גם צפון
 דרפו לילך ולהזיק שור צרו ולא מורח צור, וממילא דמייב צרו גם על
 שור ומורח שור צרו ולא מורח צור, וממילא דמייב צרו גם על
 כלום, דשפיר כלום חלוי רק צמט' האש על המזיק אם שם
 שור צי-אי שו שם צור עליו, וכיון דלאחר הילפותא כל מקרה ללא
 ספקרינכו כשור' היא לרז ומורח שור עלה, שיש ממויב עלה גם
 על כלום ולא ארכפת לן כלל אמ' דמורח צממל גם מצור, דמייב
 פטור כלום שיהא ממויב' אמר רק על צור ולא על אלו שפון
 כל סוף יש צפן מורח שור וכמשי"כ, וזיל בריזין מנגש
 צמט'צותיו סי' קשי"ד ואשי"ז דצין פי משבט לכו צור וצין
 דמשבט לכו שור הא קא נפוק ידני צמט' הא' ומייבני ניהו
 אשי"ז ימי' לחייבי צי אדם וכלום דלוי משבט לה' דמייבניו
 משבט שכן צור ניהו לא ממויב צרו אדם וכלום ואוי משבט לה'
 דמייבניו ממתת שור שיהא ממויב ממויב צרו אדם וכלום
 שפילי, הרי להריא מדצרי בריזין מנגש דלמניו שיקר הילפותא
 לכה נפקותא כלל צין רז לשמואל, רק דלפניו אם לאמר
 הילפותא משור וצור מורח שור צרו או מורח צור ויש' לפטור
 אדם וכלום, והיונו כמשי"כ.

והנה צממי צי"ד לך ג' מולקוון שיש שהקשו לרז דאמר כולם
 משורו למינו לפירוש רשבי"ם דאמו מצור ושור צמט'
 הא' ואיב דמצור נמי יליף לפטור צרו כלום כצור כצור טישי"ש
 צדכריבס, הרי דמיל להחוס' דאם אר הילפותא הוא גם
 מצור אף שהאט'ימי צממט' מורח שור עליוהו ולא מורח
 צור מייב ארי' להיות פטור כמט' כלום על חקי כלום, והיונו כהשעי'ה
 בשני' שהורח צממט' צמט' יש מהבדלות דכל דאמו צמט'
 הא' והצין לי' היל' שצממט'ס, דלוי אפטר לחייב אם הנלמד
 ויקר מהלמל, ואף צדכריבס שפטור מלז גזי"ה גיי' הדין
 כן, וגי'ה מצור' צדכריבס צדק ר' וצי כי שרית צור ציינוהו
 אחרא כוליה צמט' הא' אלא למאי הלבמט' כמצור' רממא
 להלבמט'ו טישי"ש, וכמזו צממי' ש' דכולהו אלאמריכו למיכמט'
 לחייב צפן אר' הכולום, הרי דאם אר' היו גלמל' צמט' הא'
 מצור ומד מהיק' היה פטור צרו כלום, ולפמשי"ג למשל ציינומ'
 הראש' והריזין מנגש יל דגם אם לא הו' כמייב אצות מוקדן
 צהריא' רק הו' גמרי' מצור ומד מפל' גיי' ה' חייב צפן
 על כלום, דלא פטור מורח כלום רק צבור ולא צמט' שאורי
 צור, ולמני מורח' שפיר הוא ילפניו מצור ומד מהיק' צמט' הא',
 דמייב מוקדן חלוי רק צדכריבס להזיק ושמויכו עליו, וכל שרפ'ו
 להזיק ושמויכו עליו מייב אף שאינו לא צור ולא אש, ומשום
 זה הו' ממויבי כל ה' אצות מוקדן, אצל פטור' דכלום שרוא
 חלוי צמט' צור זה אינו רק צבור ולא צממט' אצות מוקדן אף
 שמויבו גלמי מצור, כיון דצרכי' אינו צור רק מייבי' משום
 דדכן להזיק ושמויכו עליו, אלא דמחוס' סי'ל כהשעי'ה
 האשי' דאף צדכריבס שפטור ממויב גיי' אר' לחייב אם הנלמד
 ויקר מהלמל' וכו' שהקשו כמיל.

ולפריז גזאל דרבו גם צמור דצרי הגמ' דמה דמייב פי
 פלוג רממא' צין אם למייב הי' צמט' דאמר חלש' אצל
 צממט'צות ארימ' כולה ממויב היא, משום דלפי האמת לאמר
 שפטור כל הדי' אצות מוקדן הרי כל דין מייב מוקדן חלוי
 רק צדכריבס להזיק ושמויכו עליו וכדמון צממני הא' השור
 צפון

משלמים רק חיי וממויב, ועל זה הוא דאוצינא לן
 אם המולדות כאלות לשני זה או לא, וכן משמע גם מדברי
 הרמב"ם צממי' מהל' חקי ממויב הליא דמפרי' להאוצינא הכי,
 עיי"ש צדכריבס צממט'ים וצממט'ים שם, וגם זה למלכות אי' דמחמור
 דכל מולדת נלמדה לשני חייב מוקדן מהאז' שלה, אי' משי"ש
 והא' מילוק ציינוס לשני הדינים, ואיש צמור הדבר.

והנה צממט' שם ממויב דמייב פי פלוג רממא' צין אם
 למעיל הימ' כמלש' אצל צממט'צות ארימ' חלוי מהלש'ה
 ממויב היא וכו', וצממי' שם הקשו דמהי' חייבי או ממלש'ה
 גי' כמלש'ה או משאר אבות הא לא אחרא קר' מייבניו כמפור'ה
 לקמן דף ב' דכולהו אמו לרז מוקדן ואי' מהי"ט מייב צממט'צות
 ויקר מפלוג מוקדן, וצממט'י' שם הקשו ער' דמייב' נומא
 דכולה ממויב היא ואמאי לא ניימא להיפוך דכולה חייב היא,
 עיי"ש צדכריבס המי' והראש'יה, והגמ'ה לומר צמ'י, דכהי'
 כצ' מולקוון הראשונים צממט' סמינו ומשאו שהייקו צממט'
 גמ' ופעלו צרות מלוי' והזיקו צמ' דמייב' דגממל'ו לכו צמט'
 הא' ממש וצד' מה דין לשניו חקי כלום וממויב, ועיי"ש בראש'י'
 פייק דצייק שבידו דיש מהבדלות' שפמט' דלא ממויב צרו אלא
 מה שמויב צממט'ים צמט' וצממט' ופטורי ממויב כלום כמ' צור,
 וממנו כמ' אש, דכיון דאמו צמט' הא' והזיקו לכו להל'
 שצממט'ים, והראש'י' מולקוון שיש וסיל דכל דין צור יש להל'
 כיון דהזיקו צמ' דמייב, וצור גממ' הם, והא' דילפניו לכו
 ממש היינו רק לשניו שיקר מייב' שיהא חייב כמט' אף שכל
 אחר מייב' צמט', אצל לאחר שיש לנו הילפותא ממש דגם
 צמט' אחר מייב' צמט' ארימ' חייב מוקדן, חזר ידני' להיות
 כמ' צור לכל הדינים, דכל שהזיקו צמ' דמייב' הרי דני' לצור
 ומורח צור לכו ולא מורח אש, ולהכי חייב גם צממט'ו, וכן
 צממט' כמלמל' אף דלכריבס צי' להילפותא משור מייב מורח
 צור צי' ולא מורח שור ומייב צממט'י, עיי"ש צדכריבס
 הדבר יצי', דמממ' דמייב' לילך גם ממש אי' מהי"ט מייב'ס
 ויקר מלש'ה, ומלוי' מהלש'ה הא דאם צור עליה' ליון דמשי"ש
 כרי גממל'ו למייבניו ממויב' אלא, ואר' אפטר למייבניו
 צדכריבס שפמט' פטור עליה' שיהא נפיש מייבניו ממויב' הוא
 דאש, מולקוון שפמט' דכרי הא דאש פטור על עמוי' הוא
 זה מלז גזי"ה שפמט'ה פטור עמוי' עממ', והגמ'י' הוא דממ'ר
 מוקדן הרי לא שאני עמוי' עממ' עממ', והגמ'י' הוא דממ'ר
 רק על אש ולא על מה שאינו אש, ושפיר ילפניו אט'ימי
 שהייקו צממט' גמ' ופעלו צרות מלוי' והזיקו צמ' דמייב' ממויב' הוא
 דאש שיהא נמש' מוקדן אף אם כה אחר מייב' צור, אצל
 לשניו פטור' דממויב שיהא מלז גזי"ה חלוקי' צמ' שיקר האש
 אם שם צור צי', או שם אש עליו, דממויב צמט' פטור מורח ולא
 צבור, וכיון דלאחר הילפותא הרי מורח צור על האט'ימי ולא
 מורח אש, ממילא דלוי'ס צממט' של פטור עמוי' דהגמ'י'ה
 נאמר רק על אש צממט' או הרי חייב אש, ליון שהזיקו צמ'
 דמייב'ו, וכו' דקאמ'ר הראש'י' דלמניו הדינים שאממ'ו אצות
 מוקדן דשן והגל פטורין צממט'י' וצור פטור על כלום ואש פטור
 על עמוי' אף אמו משמתי'ו על הילפותות אם ילפניו לחייב
 ממש או מצור או מש' ורגל' רק צממט' או צור או אש, וכל שפמט'
 צממט'ו אם יש עליו מורח שור או צור או אש, וכל שפמט'
 צור צי' אף אש ילפניו לחייב ממש הרי הוא פטור על כלום
 וחייב על הממויב וכן להיפוך, ולהכי גם אט'ימי שהזיקו צמ'
 דמייב' אף שמויבו גלמי לא גם ממש צממט' כה אחר שפטור צמ'
 אצל פן צממט' צור גממ' הם כיון שהזיקו צמ' דמייב'ו, וממילא
 דאין נכללן צממט'י'ה' של פטור עמוי' מהאמר על אש, רק
 דיון כיון צור לכל דבר, והשעי'ה אחרת שהציו הראש'י' סי'ל
 דמממ'ר דמשי"ש צממט' למייבניו' גם ממש לשני מייב' טי'כ
 ממילא דאין לך צפן אלא מה שמויב צממט', וצממט'ו דפטור צממט'
 גם צממט' פטור.

דבר אחר מעורב בו הוא טעם על החוץ. והיות פתירתו להאצטוה אס מולדוהוין כוונא דבס היינו אס חייבין על המולות, ובעיני דבר דבר אחר מעורב בו הוא טעם לחיובא, אכל לפמשי' דכסובא לא מייירי כלל לפנין אס חייבין על המולות, דפשיטא דחייבין מלביה דמיין הוא דנקראו מולדות, רק כל השקלא ומרי' היא לענין המולות נכלאין צעמא שס זור ואס ושאיר מזיק ומזיק אס גם המולות נכלאין דמיין דקאמר הנמי מי' אס וכדומה, אי' און אורד דכא דכא דקאמר הנמי מי' אס דכא אחר מעורב בו ראל דכא טעם על המוצע שזכו הנורס להסחויי, רק פי' דכרי הנמי הוא, שזכו נזר אס ופירושא מה שמחיק מי' כה אחר, וכל שכח אחר מעורב בו כמו אסויימי וכו' זכו טעם אס אס וקאמר כי הגמ' אס של פטור עמון שפי' הוא עוקר האצטוה וכושיי, וכן כן דכרי הרייף שכתב דכאצטוי' היא לענין תמותה ומעשרות ולענין דכרן ולגמא נוקא קוסא, ראל לענין מילוקי הדינים שנאמרו צמחין שחלוין צעמא שס המזיק עמון וכושיי' למעלה.

ובאמת שכל דכרי מצטרפים בשעמיק ריש כוונא הכרי על כה דקאמר שס הנמי תמא אן דמי וקחני אן דכמהל סרי'א ובלא אס צעריה כמרי צמח און מיי לא קמי'א דמי צכלל דכמה, וכושי' שס הקשו דכרי ככר אשמעון זמא כריס'א דממתי דלפילי מנגולין מוערין טוייש, ומרי' טיי' כשיי' שס דכרי הנמי הכא דקמי'א דמי צכלל דכמה און ראל לענין חייב' רק לענין דכרין דמי' פטורי כרי'א ועיי' הוא דכרי'א דזמלא אס צעריה כמרי צמח און מיי לא וחיוב' גם כרי'א טוייש ככרי הר'א'א, וככר תמח צעיר הלוי דמח'א תמח מיי חמורה מצמח'א, והלא כל טעמ' לא דעיני לחיוב' דמי רק מחורה דכמה'א, ואר' מרי חייב' וימר מצמח'א אכן נראה פשוט, דיומרי דכרי השיי' הם כמשי' לענין חייב' כל שדרכו להיזק ושמעונו עליו מיי' עוליהם וזכו הלוי עוקר דין חייב מקון, ולענין הפטורים שנאמרו מנח'א'א לוי צעיר טעם השס, של טוי'א, ועיי' הוא דכרי'א דזמלא אס צעריה כמרי צמח'א און מיי לא, ולא נאמרו כמי' הדינים המיוחדים שנאמרו כשיי', וממלא דכמה'א חייב' גם כרי'א, חכו להרי'א כמשיי'.

פי' ד"ה שוריה שמשחקין בכן ותלמדון איתן לנגח זאין אונס מוערים אז לוי ואפי' הכותו את האדם אונס מוערים כי יגח ולא שגיחיהו עיביל, ועיי' צמי'ת שכמ' חיל' אז שור האלעזרין האמרו צמח'א (רלי'ס) שאינו חייב חמ'ה וכו' וכוון שס פטורים מן החיוב' דין הוא שלא ישאו מערין עיביל, ולמול' דכרי המיי' אונס מוצי'ת כלל, מה ענין הפדל' לחיוב' מוח'א, והלא צמחין חייבים הם ולא נחמטנו אלא מוח'ת מוח'א, ואי' למ' לא ישאו גם מוערין, וכי דין השל'ה צמי'ת מוח'ת חל', ואי' והג' צמח'ת שס חיל' ולמ' לא וליהי' כשור שבו' מוער' לשפירות ועוד אככר פסק' למעלה משכח כלכו של חצירו צמח'ת חייב צעל הכל' עיביל, והיי'ת כמ' טיי' חיל' ומי'תה הוא שבו' חייב צעל הכל' מרי' מרי' ואמר למעלה מי' צעל הכל' חייב רצנו חיל' ככר מרי' מרי' ואמר למעלה מי' צעל הכל' חייב חיל' מ'ק עיביל, וצ'מ'ת שג' שס ג'צי משכח' נחלקין הרמצי'ס והכאצ'יד אס נעשה גם מוער' מי' טיי' אונס נראה דכונ'ת הרמצי'ס והכאצ'יד צפי' חיי' שס. אונס נראה דכונ'ת הרמצי'ס הכא להשג' דכוון דכרי'א טעמו פסק' דמשכח' כלכו של חצירו צמח'ת חייב צעל הכל', אי' כרי' י' כ'אן חייב מקון ולמ' לא ויעשה גם מוער', כיון דהמעוט' דכי יגח ולא שגיחיהו רק לענין חייב' מוח'ת נאמר ולא לענין מקון. וענין לעיל פי' היי'ת ג'צי פלוגת' הרמצי'ס והכאצ'יד שס שכמ' הרמצי' חיל' ולי' נראה שאפי' מוער' אינו משל' אלא חיי' כיון שלא משל' טעמו אלא עיי' אפי' ופדלמ'רין כדון מוח'ת אס שור האלעזרין

דבר אחר מעורב בו הוא טעם על החוץ. והיות פתירתו להאצטוה אס מולדוהוין כוונא דבס היינו אס חייבין על המולות, ובעיני דבר דבר אחר מעורב בו הוא טעם לחיובא, אכל לפמשי' דכסובא לא מייירי כלל לפנין אס חייבין על המולות, דפשיטא דחייבין מלביה דמיין הוא דנקראו מולדות, רק כל השקלא ומרי' היא לענין המולות נכלאין צעמא שס זור ואס ושאיר מזיק ומזיק אס גם המולות נכלאין דמיין דקאמר הנמי מי' אס וכדומה, אי' און אורד דכא דכא דקאמר הנמי מי' אס דכא אחר מעורב בו ראל דכא טעם על המוצע שזכו הנורס להסחויי, רק פי' דכרי הנמי הוא, שזכו נזר אס ופירושא מה שמחיק מי' כה אחר, וכל שכח אחר מעורב בו כמו אסויימי וכו' זכו טעם אס אס וקאמר כי הגמ' אס של פטור עמון שפי' הוא עוקר האצטוה וכושיי, וכן כן דכרי הרייף שכתב דכאצטוי' היא לענין תמותה ומעשרות ולענין דכרן ולגמא נוקא קוסא, ראל לענין מילוקי הדינים שנאמרו צמחין שחלוין צעמא שס המזיק עמון וכושיי' למעלה.

ובאמת שכל דכרי מצטרפים בשעמיק ריש כוונא הכרי על כה דקאמר שס הנמי תמא אן דמי וקחני אן דכמהל סרי'א ובלא אס צעריה כמרי צמח און מיי לא קמי'א דמי צכלל דכמה, וכושי' שס הקשו דכרי ככר אשמעון זמא כריס'א דממתי דלפילי מנגולין מוערין טוייש, ומרי' טיי' כשיי' שס דכרי הנמי הכא דקמי'א דמי צכלל דכמה און ראל לענין חייב' רק לענין דכרין דמי' פטורי כרי'א ועיי' הוא דכרי'א דזמלא אס צעריה כמרי צמח'א און מיי לא וחיוב' גם כרי'א טוייש ככרי הר'א'א, וככר תמח צעיר הלוי דמח'א תמח מיי חמורה מצמח'א, והלא כל טעמ' לא דעיני לחיוב' דמי רק מחורה דכמה'א, ואר' מרי חייב' וימר מצמח'א אכן נראה פשוט, דיומרי דכרי השיי' הם כמשי' לענין חייב' כל שדרכו להיזק ושמעונו עליו מיי' עוליהם וזכו הלוי עוקר דין חייב מקון, ולענין הפטורים שנאמרו מנח'א'א לוי צעיר טעם השס, של טוי'א, ועיי' הוא דכרי'א דזמלא אס צעריה כמרי צמח'א און מיי לא, ולא נאמרו כמי' הדינים המיוחדים שנאמרו כשיי', וממלא דכמה'א חייב' גם כרי'א, חכו להרי'א כמשיי'.

פי' ד"ה שוריה שמשחקין בכן ותלמדון איתן לנגח זאין אונס מוערים כי יגח ולא שגיחיהו עיביל, ועיי' צמי'ת שכמ' חיל' אז שור האלעזרין האמרו צמח'א (רלי'ס) שאינו חייב חמ'ה וכו' וכוון שס פטורים מן החיוב' דין הוא שלא ישאו מערין עיביל, ולמול' דכרי המיי' אונס מוצי'ת כלל, מה ענין הפדל' לחיוב' מוח'א, והלא צמחין חייבים הם ולא נחמטנו אלא מוח'ת מוח'א, ואי' למ' לא ישאו גם מוערין, וכי דין השל'ה צמי'ת מוח'ת חל', ואי' והג' צמח'ת שס חיל' ולמ' לא וליהי' כשור שבו' מוער' לשפירות ועוד אככר פסק' למעלה משכח כלכו של חצירו צמח'ת חייב צעל הכל' עיביל, והיי'ת כמ' טיי' חיל' ומי'תה הוא שבו' חייב צעל הכל' מרי' מרי' ואמר למעלה מי' צעל הכל' חייב רצנו חיל' ככר מרי' מרי' ואמר למעלה מי' צעל הכל' חייב חיל' מ'ק עיביל, וצ'מ'ת שג' שס ג'צי משכח' נחלקין הרמצי'ס והכאצ'יד אס נעשה גם מוער' מי' טיי' אונס נראה דכונ'ת הרמצי'ס והכאצ'יד צפי' חיי' שס. אונס נראה דכונ'ת הרמצי'ס הכא להשג' דכוון דכרי'א טעמו פסק' דמשכח' כלכו של חצירו צמח'ת חייב צעל הכל', אי' כרי' י' כ'אן חייב מקון ולמ' לא ויעשה גם מוער', כיון דהמעוט' דכי יגח ולא שגיחיהו רק לענין חייב' מוח'ת נאמר ולא לענין מקון. וענין לעיל פי' היי'ת ג'צי פלוגת' הרמצי'ס והכאצ'יד שס שכמ' הרמצי' חיל' ולי' נראה שאפי' מוער' אינו משל' אלא חיי' כיון שלא משל' טעמו אלא עיי' אפי' ופדלמ'רין כדון מוח'ת אס שור האלעזרין